



A-klinikkasäätiö

SISÄMINISTERIÖ

02. 09. 2014

Sisäministeriö

1.9.2014

PL26

INRIKESMINISTERIET

00023 Valtioneuvosto

Asia: A-klinikkasäätiön lausunto raportista ”Päätöksiä turvallisuudesta. Turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta”.

Sisäministeriö on pyytänyt 17.6.2014 lausuntoa raportista ”Päätöksiä turvallisuudesta. Turvallisuus osaksi kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta”. Järjestöjä pyydetään tutustumaan raporttiin ja tuomaan lausunnoissaan esille seikat, jotka tulisi ottaa huomioon, jotta järjestöt olisivat jatkossa yhä enemmän mukana paikallisessa turvallisuussuunnittelussa. Lausuntopyyntöaineisto on lausunnon laatimista varten toimitettu A-klinikkasäätiöllä sekä johtoryhmälle että tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnasta vastaavalle, aihepiirin johtavista toimijoista koostuvalle T&K&K-ryhmälle. Olemme tutustuneet myös Kuntaliiton sähköisen hyvinvointikertomuksen työkaluun ja sen pohjalta laadittuihin asiakirjoihin.

A-klinikkasäätiön toiminta painottuu arjen turvallisuuden kokonaisuudessa (raportin kuva 1) hyvinvointiturvallisuuteen. Säätiö tarjoaa kattavasti koko väestölle kohdennettuja ehkäiseviä, riskiryhmille kohdennettuja haittoja vähentäviä sekä ongelmia jo kohdanneille kohdennettuja korjaavia (hoito- ja kuntoutus)palveluja. Palvelut sisältävät avo-, laitos- ja asumispalveluja, sähköisiä palveluja sekä asiantuntijapalveluja. Säätiö kehittää myös kotiin vietäviä palveluja. Näitä palveluja toisiinsa yhdistämällä palveluja tarvitseville tarjotaan monipuolisia ja räätälöityjä palveluketjuja ja -polkuja. A-klinikkasäätiön kasvokkaiset palvelut tavoittavat vuosittain noin 30000 eri asiakasta ja käyntejä on noin 300000. Lisäksi sähköisillä palveluilla tavoitetaan kuukausittain keskimäärin noin 150000 yksilöitä kävijää. Sähköisten palvelujen kehittämisessä vahvana elementtinä on niiden kytkeminen puolin toisin kasvokkaisten palvelujen kanssa silloin kun pelkät sähköiset tai kasvokkaiset palvelut eivät riitä.

Sosiaali- ja terveysalan järjestönä ja palveluntuottajana A-klinikkasäätiöllä on yhtymäkohtia arjen turvallisuuteen myös omissa yritysturvallisuudessa, liittyen esimerkiksi henkilöstöön kohdistuviin uhkatilanteisiin, lääkehuoltoon, terveysneuvonnassa kerättävien käytettyjen injektiovälineiden käsittelyyn sekä tietoturvallisuuteen. Säätiöllä toteutetaan joka toinen vuosi riskiarvioinnit, joiden perusteella tehdään riskienhallintasuunnitelmat.

Lisäksi arjen turvallisuuden kokonaisuuteen liittyen A-klinikkasäätiö pyrkii toiminnassaan yhteistyöhön, kumppanuuteen ja monitoimijuuteen muiden järjestöjen sekä kuntien, valtion ja yritysten kanssa. Kansainvälistyvässä toimintaympäristössä tärkeässä roolissa on mukanaolo ja vaikuttaminen EU:ssa ja Suomen muilla lähialueilla.

A-klinikkasäätiön näkemys hyvinvoinnista ja hyvinvointitiedosta vastaa hyvin raportin kuvassa 2 esitettyä hyvinvoinnin ulottuvuuksia ja elämäntapa- ja elämäntilanteita koskevaa määrittelyä.



A-klinikkasäätiö

A-klinikkasäätiö on osassa palvelualueitaan osallistunut kuntien sähköisten hyvinvointikertomusten tai niihin liittyvien muiden dokumenttien laatimisprosesseihin. Niiden yhteydessä on keskusteltu ja sovittu myös indikaattoreista. Prosesseja on toteutettu tai suunniteltu toteutettavaksi esimerkiksi mielenterveys- ja päihdestrategioiden laatimisen sekä erilaisten paikallisten, alueellisten tai valtakunnallisten kehittämishankkeitten yhteydessä. Osallistumisia voitaisiin lisätä nykyisestä.

A-klinikkasäätiön toimijat ovat tuoneet esille toteutusprosessien sekä indikaattorien ja tuotosten suuren kuntakohtaisen vaihtelevuuden. Onkin tärkeää yhdessä pohtia millaisilla indikaattoreilla ja miten esitettynä ne antaisivat riittävän laajan ja selkeän kuvan tukemaan päätöksentekoa sekä sen seuranta- ja arviointia.

Teemoista joista ei toistaiseksi ole käytettävissä kansallisia indikaattoreita voitaisiin hyödyntää käyttökelpoisia paikallisia tai isojen valtakunnallisten toimijoiden keräämiä tietoja. Tietoja voitaisiin myös kerätä kuntien ja järjestöjen yhteistyönä toteutettavilla kohdennetuilla selvityksillä, kartoituksilla ja tutkimuksilla.

Ennakoivien ja ennaltaehkäisevien tietojen osalta on tarpeen käyttää useita erilaisia hyvinvoinnin indikaattoreita jotka arjen käytännöissä linkittyvät yhä useammin toisiinsa. Esimerkiksi alkoholin kulutuksesta ja sen vaikutuksista erilaisiin riskeihin ja haittoihin on saatavilla hyvinkin monipuolisesti eriteltyä ja yhdistettyä tietoa. Tärkeä ehkäisevä roolinsa on myös hyvin toimivilla päihde- ja muilla hyvinvointipalveluilla. Jo syntyneitä haittoja ja ongelmia korjaavat palvelutkin toimivat osaltaan ehkäisevänä työnä kun ne vähentävät riskiä ongelmien pahenemiseen ja vaikeutumiseen. Olennaista on että palvelut perustuvat vaikuttaviksi todettuihin keinoihin ja ovat niitä tarvitsevien helposti käytettävissä matalan kynnyksen periaatteen mukaisesti.

Toteutuneitten turvallisuusongelmien tietojakin voitaisiin kerätä nykyistä laajemmin. Poliisin tietoon tulevien rikosten, onnettomuuksien ja tapaturmien lisäksi tietoja on mahdollista saada myös hyvinvointipalveluja tarjoavilta järjestöiltä. Ammattilaistiedon ohella A-klinikkasäätiö kaipaa kokemustiedon mukaanottoa eli kokemusasiantuntijoiden, vertaistoimijoiden ja palveluja loppukäyttävien asiakkaitten/kansalaisten näkemyksiä ja arvioita. Näiltä informanteilta voitaisiin saada turvallisuusongelmista tietoa joka ei nyt ole aina riittävän näkyvää sen vuoksi että se ei tule viranomaisten tietoon.

Turvallisuuden tunnetta kuvaavia indikaattoreitakin työstettäessä voitaisiin hyödyntää järjestöjen ammattilaisten, kokemusasiantuntijoiden, vertaistoimijoiden ja asiakkaiden asiantuntemusta nykyistä huomattavasti enemmän. Asiakaskunnassamme ja palveluissamme on esimerkiksi lisääntyvästi ikääntyneitä ja muistisairaita sekä rattijuoppouteen syyllistyneitä ja siitä irti pyrkiviä. Päihdeasioihin liittyvät riskit ja haitat tulevat laajasti esiin myös julkisilla paikoilla liikuttaessa, niin päihteitä käyttävillä kuin suuren yleisön piirissäkin. Päihteiden lisäksi turvallisuusriskejä ja -haittoja syntyy mielenterveys- ja muiden psykososiaalisten ongelmien sekä sosiaalisen syrjäytymisen kautta.

A-klinikkasäätiö on valmis selvittämään miten turvallisuusnäkökohdat voitaisiin jatkossa ottaa huomioon omissa kirjallisissa toimintasuunnitelmissamme ja muissa dokumenteissamme. Vastaavasti toivomme että päihde- ja muiden hyvinvointijärjestöjen tekemä työ ja tarjoamamme yhteistyömahdollisuudet otetaan selkeästi huomioon kuntien ja valtion laatimissa dokumenteissa.

Raportissa esitettyjä työryhmän esityksiä ja suosituksia A-klinikkasäätiö pitää hyvinä ja perusteltuina. Tavoitteen asettaminen eri osa-alueilla toteutettavien toimenpiteitten konkreettisiin tuloksiin ja vaikutuksiin vastaa nykyisiä seurannan ja arvioinnin lähestymistapoja. Samoin on tärkeää huolehtia turvallisuusasioitten



A-klinikkasäätiö

turvallisuusteema tuntuu ainakin tässä vaiheessa perustellulta, koska turvallisuusasiat jäävät usein hyvinvointikertomuksesta erilliseksi tai epäselvästi erottuvaksi näkökulmaksi.

Sähköinen hyvinvointikertomus ja sen työkalu on tällä hetkellä tarkoitettu varsinaisesti vain kuntien käyttöön, vaikka valmiit dokumentit ovatkin kaikkien luettavissa. Jotta järjestöt saataisiin vahvasti ja laajasti mukaan turvallisuussuunnitteluun ja kuntien hyvinvointipolitiikan valmisteluun käyttöoikeuksia tulisi avata suoremmin myös järjestöjen käyttöön. Sähköisen hyvinvointikertomuksen tietosisältöjen linkittäminen soveltuvilta osin synergiaan järjestöjen omien rekisterien ja muiden tietopankkien kanssa tukisi tietojen sujuvaa keräämistä, jakamista ja päivittämistä.

A-klinikkasäätiön Mediatri-asiakas/potilasrekisterissä esimerkiksi on monipuolinen tietovaranto asiakkaiden elämäntilanteista, päihdeongelmista tai riippuvuuksista sekä kokonaistilanteesta. Tietoja kerätään ja palveluprosesseja seurataan yhdessä asiakkaitten kanssa. Päihde- tai riippuvuusongelman luonnetta arvioidaan monipuolisesti. Lisäksi kartoitetaan monia riskitekijöitä kuten mielenterveyteen, rikolliseen toimintaan, talousvaikeuksiin ja asunnottomuuteen liittyviä kysymyksiä. Rekisteri sisältää anonymienkin kontaktien tiedot. Rekisteritietojen perusteella on mahdollista seurata hoidon sisältöjä sekä hoitopolkujen toteutumista ja tuloksia. Näitä tietoja voitaisiin käyttää arjen turvallisuuden ja sitä lisäävien toimenpiteiden kehittämisessä nykyistä enemmän.

A-klinikkasäätiö on valmis osallistumaan kehittämissyhteistyöhön turvallisuuden tunnetta kuvaavien tunnuslukujen ja mittarien vahvistamiseksi. Tilastotiedon ohella hyvinvointikertomuksissa voisi myös olla esimerkiksi kokemuksia, kuvauksia elävästä elämästä, valokuvia, pienelokuvia ja piirustuksia. Ne voisivat avata kuntapäätäjille hyvinvoinnin tilaa joskus perinteistä tilastotietoa paremmin. Vastaavasti tällaisen tiedon keräämisellä voitaisiin osallistaa hyvinvointipalvelujen loppukäyttäjiä ja muuta väestöä kunnan turvallisuussuunnitteluun ja suunnitelmien toteuttamiseen.

Helsingissä 1.9.2014

Olavi Kaukonen

toimitusjohtaja

Ari Saarto

kehittämisohtaja

0400 481293

ari.saarto@a-klinikka.fi